

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1936 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av sparbankslagen.

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 143 av herrar *Svensson, Martin, och Ekströmer* samt den andra inom andra kammaren under nr 258 av herr *Mattsson*, har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om uppdrag åt 1935 års sparbanks-sakkunniga att utarbета förslag till sådan ändring av gällande sparbankslag, som i motionerna förordats.

Syftet med motionerna framgår av följande utdrag ur motionen II: 258:

»Enligt § 26 i gällande sparbankslag må lån, för vilket säkerheten utgöres av borgen — — — utlämnas allenast på viss tid och må ej utestå längre än 10 år. Är lånet ställt på längre återbetalningstid än ett år, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid, för vilken lånet beviljats; sparbanken dock alltid obetaget att begagna sin rätt att uppsäga lånet till återbetalning på en gång.

Till följd härav äro sparbankerna skyldiga fordra, att lån, som lämnas på längre tid än ett år, årligen amorteras med belopp, som står i proportion till lånetiden. Någon utredning i fråga om tid, på vilken lån mot borgen i allmänhet av sparbankerna utlämnas, föreligger icke. På sina håll torde sparbankerna dock hava följt den för riksbankens avbetalningslån tidigare stipulerade lånetiden av 5 år, enär de sannolikt ansett sig böra betrakta denna för riksbanken gällande bestämmelse, såsom normgivande. Såvitt känt är torde dock sparbankerna, då så befinnes vara för låntagare önskvärt, utsträcka lånetiden till den gräns av 10 år, som sparbankslagen med hänsyn till gällande preskriptionsbestämmelser medgiver.

Oaktat sparbankernas avsevärda utlåning till jordbruket, cirka 659 milj. kronor, framföres emellanåt från jordbrukarehåll klagomål, att sparbankerna icke bevilja kredit under former, som äro för jordbruket lämpliga, särskilt då borgenslån, som huvudsakligast avse driftskredit. En av de starkaste och mest befogade invändningarna torde avse, att lånetiden i allmänhet är för kort. En ännu större olägenhet har med lika fullt fog ansetts ligga i den omedelbart inträdande amorteringsskyldigheten, som är mindre lämpad att motsvara behovet särskilt i de fall, då en jordbrukare med hjälp av lån anskaffat nyuppsättning av levande eller döda inventarier, utfört produktiva nyanläggningar och dylikt. Möjlighet att i dylika fall påbörja amortering torde nämligen icke uppstå, förrän viss tid förflutit från lånets upptagande och räntabilitet uppstått genom nyförvärvet eller nyanlägg-

ningen. Sparbankernas låneformer kunna med visst berättigande anses icke tillfullo motsvara de krav, som böra ställas på en för jordbruket avpassad driftskredit. De anmärkningar, som i dessa fall riktats mot sparbankerna, föranledas emellertid av gällande lagstiftning.

Det har alltid framhållits såsom önskvärt och måste anses synnerligen lyckligt, att sparbankerna, vilkas inlåning är begränsad till vissa mindre områden, också göra de insatta medlen räntebärande inom samma områden, med andra ord att sparbankerna tillgodose ortens behov av lånemedel. Följdriktigt bör man då också intaga den ståndpunkten, att utlåningen skall få ske på sådana villkor, som äro lämpliga för låntagarna, eljest uteblir det gagn, man avsett att skapa. Under de båda senaste årtiondena har genom upprepade lagstiftningsåtgärder försök gjorts att tillskapa kreditinstitutioner, avsedda att komplettera och ersätta sparbankerna i fråga om jordbrukskrediten. För att underlätta utvecklingen av dessa kreditinstitutioner har staten lämnat avsevärda bidrag till driftskostnaderna samt i avsikt att hos allmänheten öka förtroendet för desamma tillskjutit fondmedel till betydande belopp. Vederbörande torde räkna med att kunna tillföra dessa institutioner en del av den inlåning, som eljest söker sig till banker och sparbanker. De krediter, som på detta sätt tillskapas, har enligt nyligen framlagd utredning oaktat det statliga bidraget till förvaltningskostnader blivit dyrare för låntagarna än de medel, sparbanker och hypoteksföreningar utlåna. Det vill därför synas, som om det vore lämpligt taga under övervägande, huruvida icke en utökning av möjligheterna för jordbrukets kreditförsörjning skulle kunna på ett ännu mera effektivt sätt ernås genom att skapa nya och praktiska låneformer för sparbankerna, vilka redan besitta icke blott de nödiga penningmedlen utan även en stor fond av erfarenhet just på jordbrukskreditens område, och vilka genom sin kooperativa karaktär och sant demokratiska inställning äro till ovärderligt gagn för sina respektive orter. Sparbankernas ställning i fråga om likviditet och soliditet är också sådan, att man utan tvekan bör kunna anförtro dem en kreditgivning under sådana former, som här avses, nämligen dels genom utsträckning av tiden för borgenslån utöver vad sparbankslagen nu medgiver, vilket torde kunna ske även utan ändring av preskriptionslagen och dels i form av mera kortfristig rörlig kredit. Helt naturligt kan man därvid föreskriva dels vissa krav i fråga om likviditeten och dels eventuellt på viss begränsning av sammanlagda beloppet av den kredit här avses, antingen ett absolut belopp eller i relation till sparbanks storlek, fonder eller dylikt. Avgörandet beträffande likviditet och utlåningens omfattning skulle kunna uppdragas åt sparbanksinspektionen.»

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 november 1935 har chefen för finansdepartementet tillkallat fem sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning av frågan om en revision av gällande bestämmelser angående sparbanks medelsplacering och likviditet jämte de övriga sparbanksväsendet berörande frågor, vilka av departementschefen till dem överlämnades. Av departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet över finansärenden för nyssnämnda dag framgår, att utredningen i första hand skulle avse frågan om rätt för sparbank att utlämna bundna inteckningslån. I samband därmed skulle emellertid utredningen utsträckas till en allmän översyn av gällande bestämmelser rörande sparbankernas kreditgivning.

Sedermera hava de sakkunniga, vilka antagit benämningen 1935 års sparbankssakkunniga, i en till chefen för finansdepartementet ställd skrivelse hemställt om direktiv, i vilken utsträckning även andra frågor än de, som omfattades av det åt de sakkunniga ursprungligen lämnade utredningsuppdraget, borde upptagas till behandling av de sakkunniga, samt därvid angivit vissa exempel på frågor, som de sakkunniga funnit böra göras till föremål för övervägande. I anledning härav har departementschefen, med stöd av det av Kungl. Maj:t den 8 november 1935 givna bemyndigandet, i skrivelse den 3 mars 1936 meddelat de sakkunniga, att han icke hade något att erinra mot att de sakkunniga till behandling upptog de i de sakkunnigas skrivelse omnämnda frågorna om sparbanks registrering och firmateckning, om sparbanks styrelseledamöter och revisorer, om användning av sparbanks vinstmedel samt om underlättande av sammanslagning av sparbanker ävensom i omedelbart sammanhang därmed stående frågor. De i skrivelsen även berörda frågorna om räntedifferentiering, insättningsmaximum o. d. vid sparbanks inlåning borde av de sakkunniga behandlas i den mån de direkt sammanhänge med uppdraget att verkställa utredning rörande sparbankernas likviditet. Däremot fann departementschefen frågorna om filialbildning och om tillsyn över sparbankerna icke för närvarande böra upptagas av de sakkunniga.

Det i motionerna framlagda förslaget åsyftar, att sparbankerna skulle er- *Utskottet.*
hålla medgivande att tillhandahålla dels borgenslån med längre löptid än för närvarande, dels ock kortfristig rörlig kredit (kredit i checkräkning). Till vinnande av detta syfte föreslås i motionerna, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om uppdrag åt 1935 års sparbankssakkunniga att utarbeta förslag till erforderliga ändringar i sparbankslagen. Enligt vad utskottet under hand inhämtat hava nämnda sakkunniga redan till behandling upptagit det i motionerna berörda spörsmålet rörande borgenslånets löptid. Vid sådant förhållande torde motionerna i denna del icke påkalla någon riksdagens åtgärd. Vad härefter angår frågan, huruvida sparbank bör beredas möjlighet att bevilja kredit i checkräkning, har utskottet likaledes under hand inhämtat, att de sakkunniga ansett sig icke böra upptaga denna fråga utan särskilt bemyndigande därtill, samt att de sakkunniga icke lära komma att göra framställning om sådant bemyndigande. Utskottet har för sin del icke funnit anledning förorda, att riksdagen skulle uttala sig för en utsträckning av de sakkunnigas utredningsuppdrag till att omfatta nu ifrågasvarande spörsmål. Enligt utskottets mening skulle nämligen ett införande hos sparbankerna av den föreslagna utlåningsformen innebära en utvidgning av dessas verksamhet till en uppgift, som i fortsättningen liksom hittills lämpligen torde böra ombesörjas av andra kreditinrättningar. I varje fall synes vad i motionerna anförts icke utgöra tillräckliga skäl för vidtagande av en så betydelsefull omläggning av sparbanksväsendet, som här ifrågasatts.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner I: 143 och II: 258 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1936.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Lindgren**, *Bjurström*, *Ström* i Lidköping, *Ehrnberg**, *Berling*, *Nilsson* i Mölndal, *Bodin* och *Mannerskantz**;

från a n d r a kammaren: herrar *Leffler*, *Lovén*, *Laurén*, *Paulsen*, *K. A. Westman*, *Andersson* i Falkenberg, *Carleson* och *Severin*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Lovén* och *Andersson* i Falkenberg, vilka ansett, att utskottet bort anföra och hemställa följande:

»Det i motionerna — — — sådant bemyndigande. Såsom motivering för en utredning i ämnet har i motionerna framhållits, att sparbankerna på ett bättre sätt än jordbrukskasserörelsen vore lämpade att tillgodose jordbrukets kredit på kort sikt. Då utskottet funnit vad sålunda anförts vara förtjänt av beaktande, får utskottet förorda, att frågan huruvida och i vad mån möjlighet att tillhandahålla sådan kredit bör beredas sparbankerna göres till föremål för en förutsättningslös utredning. Denna utredning torde lämpligen böra anförtros åt 1935 års sparbankssakkunniga, vilka i samband därmed torde böra förstärkas med representanter för affärsbankerna och jordbrukskasserörelsen.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 143 och II: 258, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om uppdrag åt 1935 års sparbankssakkunniga att verkställa utredning av frågan huruvida och i vad mån sparbank må bevilja kredit i checkräkning.»